

**สรุปสาระสำคัญของการจัดโครงการเผยแพร่ความรู้
ความตกลงด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าภายใต้ WTO
“การใช้ประโยชน์จากความตกลง TFA: โอกาสการค้าไทยสู่คู่ค้าอาเซียน”**

*****

คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก (คพท.) ร่วมกับสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) ได้จัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการตามโครงการเผยแพร่ความรู้ความตกลงด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าภายใต้ WTO ในหัวข้อ “การใช้ประโยชน์จากความตกลง TFA: โอกาสการค้าไทยสู่คู่ค้าอาเซียน” (Benefiting from the Trade Facilitation Agreement: Unlocking Trade Opportunities within ASEAN) ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๗ กันยายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมอนันตรา สยาม กรุงเทพฯ และวันที่ ๒๙-๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเซ็นทาราแอนด์คอนเวนชันเซ็นเตอร์ จังหวัดอุดรธานี โดยได้รับความร่วมมือจาก WTO ส่งวิทยากรร่วมให้ความรู้ และมีผู้แทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ของไทย ตลอดจนเจ้าหน้าที่จากประเทศกัมพูชา และ สปป. ลาว เข้าร่วมรวมประมาณ ๓๐๐ คน

โดยที่ในปัจจุบันผู้ประกอบการนำเข้าส่งออกสินค้าผ่านแดนต้องประสบปัญหาต้นทุนการดำเนินงานสูงจากการปฏิบัติตามพิธีการศุลกากรที่ยุ่งยากและซ้ำซ้อน ต้องใช้เอกสารจำนวนมาก ขาดความโปร่งใสและคาดการณ์ได้ ระเบียบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องไม่มีความเป็นเอกภาพและเข้าใจยาก จึงนำไปสู่ความพยายามร่วมกันของประเทศสมาชิก WTO ในการจัดทำความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade Facilitation Agreement: TFA) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนการตรวจปล่อยสินค้าให้มีความสะดวก

รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านศุลกากรกับหน่วยงานอื่น ๆ ตลอดจนสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือและการสร้างขีดความสามารถให้กับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least-developed Countries) โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการส่งเสริมการค้าให้มีความสะดวกรวดเร็วกับหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความมั่นคง สุขอนามัย และการรักษาความสงบเรียบร้อยทางสังคม

ความตกลง TFA มีสาระสำคัญเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการซื้อขายสินค้านานาชาติระหว่างประเทศและส่งเสริมให้การบริหารจัดการ ณ จุดผ่านแดนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยความตกลงฯ กำหนดให้มีการเผยแพร่ข้อมูล/ข่าวสาร/กฎระเบียบทั้งในรูปแบบสื่อออนไลน์และการจัดตั้งศูนย์ตอบข้อซักถาม (Enquiry Point) รวมถึงกำหนดให้มีการออกคำวินิจฉัยล่วงหน้า (Advance Rulings) ในเรื่องการจำแนกพิกัดสินค้าและถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อเตรียมสำหรับการนำเข้าและส่งออก นอกจากนี้ เพื่อแก้ไขปัญหากระบวนการผ่านแดนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ความตกลง TFA กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องมีกระบวนการดำเนินการล่วงหน้าก่อนสินค้าถึงปลายทาง (Pre-arrival Processing) เพื่อให้สินค้าสามารถผ่านพิธีการศุลกากรได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมถึงจัดให้มีกระบวนการบริหาร ความเสี่ยง (Risk Management) เพื่อให้สามารถตรวจปล่อยของที่มีความเสี่ยงในการละเมิดกฎหมายต่ำและใช้มาตรการตรวจสอบหลังการปล่อยผ่าน (Post-clearance Audit) ตลอดจนการกำหนดให้มีมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า อาทิ การกำหนดคุณสมบัติผู้ประกอบการที่ได้รับความเชื่อถือและลดการตรวจสอบ (Authorized Operators) การให้บริการโดยหน่วยงานภาครัฐ ณ จุดเดียว (Single Window) การใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นต้น

ความตกลง TFA ให้สิทธิแก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดในการที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ความตกลงโดยขึ้นอยู่กับความพร้อมของประเทศนั้น ๆ โดยประเทศกลุ่มนี้สามารถจำแนกข้อบทภายใต้ความตกลง TFA ออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

- Category A คือ ข้อบทที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องปฏิบัติทันทีที่ความตกลงมีผลใช้บังคับ หรือต้องปฏิบัติตามภายใน ๑ ปี สำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด
- Category B คือ ข้อบทที่ต้องการระยะเวลาปรับตัวก่อนที่จะสามารถปฏิบัติได้ภายหลังจากความตกลงมีผลใช้บังคับ
- Category C คือ ข้อบทที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือก่อนจึงจะสามารถปฏิบัติตามได้

ความตกลง TFA จะมีผลใช้บังคับเมื่อสมาชิก WTO จำนวนไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของสมาชิกทั้งหมด หรือประมาณ ๑๑๐ ประเทศ ให้การยอมรับพิธีสารแก้ไขความตกลง มาร์ราเกชจัดตั้งองค์การการค้าโลกเพื่อผนวกความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกทางการค้าเข้าเป็นส่วนหนึ่งของความตกลงองค์การการค้าโลก โดยในขณะนี้ มีสมาชิก WTO ให้การยอมรับความตกลง TFA แล้ว ๙๓ ประเทศ ซึ่งในทวีปเอเชียมีประเทศ/เขตศุลกากรที่ให้

การยอมรับพิธีสารฯ มากเป็นอันดับที่ ๒ รองจากทวีปยุโรป ได้แก่ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด (ยกเว้นฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย) ออสเตรเลีย ออสเตรีย จีน ฮังการี อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเก๊า ปากีสถาน ศรีลังกา และไต้หวัน ในส่วนของประเทศไทย ได้มีการนำส่งหนังสือแจ้งการยอมรับพิธีสารเพื่อแก้ไขความตกลง WTO แล้วเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘ โดยหน่วยงานทุกภาคส่วนต้องเตรียมความพร้อมและศึกษาความตกลง TFA อย่างจริงจังเนื่องจากคาดว่าความตกลงฯ จะมีผลบังคับใช้ประมาณปี ๒๕๖๐

กรมศุลกากรซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกการค้าผ่านแดนได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาการจำแนกข้อบทภายใต้ความตกลง TFA ตามสิทธิของประเทศกำลังพัฒนาบนพื้นฐานของ Self-Assessments ของ WTO โดยพิจารณาความพร้อมของไทยในการมีกฎหมายรองรับเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณี รวมถึงความพร้อมด้านบุคลากร กลไก และปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งผลจากการพิจารณาดังกล่าวประกอบกับความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไทยได้แจ้งข้อบทที่ไทยพร้อมปฏิบัติได้ทันทีที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ (Category A) คิดเป็นร้อยละ ๙๒ ของข้อบททั้งหมดภายใต้ความตกลง TFA โดยในส่วนของข้อบทที่ต้องการระยะเวลาปรับตัว (Category B) คาดว่าไทยต้องใช้เวลาประมาณ ๑-๗ ปี เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและสร้างระบบรองรับการปฏิบัติ ทั้งนี้ ไทยไม่มีประเด็นที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือก่อนจึงจะสามารถปฏิบัติตามได้ (Category C) เนื่องจากไทยให้ความสำคัญกับการเป็นผู้กำหนดนโยบายในเรื่องนี้ด้วยตนเองและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากการถูกชี้หน้าหรือก้าวก่ายด้านนโยบายจากประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ

ความตกลง TFA เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการส่งเสริมการค้าทวิภาคีโดยเฉพาะการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการสนับสนุนความโปร่งใสในการดำเนินพิธีการศุลกากร โดยทั้งกัมพูชาและสปป.ลาว ได้รับความช่วยเหลือจาก WTO ในการเตรียมตัวเพื่อรองรับการปฏิบัติตามความตกลง TFA ทั้งนี้ ในส่วนของประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าต่างประเทศ เป็นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้าผ่านแดน โดยมีหน้าที่ออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศและออกหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า ซึ่งที่ผ่านมา กรมการค้าต่างประเทศได้ดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าที่สอดคล้องกับหลักการภายใต้

ความตกลง TFA อาทิ การเผยแพร่กฎระเบียบที่จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้ประกอบการด้านความโปร่งใส การออกหนังสือรับรองด้วยระบบที่ทันสมัยและถูกต้องรวดเร็วผ่านระบบ EDI และ Electronic Form D รวมถึง การสร้างทางเลือกสำหรับผู้ประกอบการในการอนุญาตให้สามารถรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าด้วยตนเอง (Self-Certification) เป็นต้น ทั้งนี้ การอำนวยความสะดวกทางการค้าเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและผลักดันให้การค้าเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันประเทศที่มีความโดดเด่นด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าจะช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติ ตลอดจนเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ

ในระหว่างการสัมมนา ภาคเอกชนเห็นว่า ความสามารถของภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าจะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการและขั้นตอนศุลกากรผ่านแดนที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งความตกลง TFA จะช่วยสร้างโอกาสทางการค้าให้กับผู้ประกอบการและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการซื้อขายสินค้าผ่านแดน จึงต้องการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการนำข้อกำหนดภายใต้ความตกลง TFA มาบังคับใช้ในทางปฏิบัติโดยเร็ว เพื่อลดปัญหา

อุปสรรคที่เกิดจากกระบวนการนำเข้าส่งออกสินค้าผ่านแดน ส่งเสริมแนวปฏิบัติที่เป็นสากลตลอดจนการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของอาเซียน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการปฏิบัติตามความตกลง TFA จำเป็นต้องได้รับการวางแผนเพื่อรองรับให้การดำเนินการด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการพิจารณาอย่างรอบด้านก่อนการแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อใช้บังคับกับการซื้อขายสินค้าผ่านแดน และต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการทราบล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อลดปัญหาอันเกิดจากการโอนถ่ายงานระหว่างหน่วยงาน

ปัจจุบันอาเซียนมีการรวมตัวทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดและสะท้อนถึงการดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าเพื่อสนับสนุนการค้าในภูมิภาค อาทิ การจัดตั้ง Green Lane การส่งเสริมกฎระเบียบมาตรฐานให้มีความสอดคล้องกัน การจัดทำกรอบความร่วมมือ ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit รวมถึง การจัดตั้งฐานข้อมูลศูนย์กลางซึ่งรวบรวมพิกัดภาษีและมาตรการทางการค้า (ASEAN Trade Depository) ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญ (Building Block) ในการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นอกจากนี้ โดยที่ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ยังคงเป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยมีแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านแรงงานเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการอำนวยความสะดวกทางการค้าและรองรับการสร้างห่วงโซ่มูลค่าการค้าในภูมิภาค โดยในส่วนของประเทศไทย กระทรวงแรงงานได้มีการเตรียมความพร้อมโดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการดำเนินการโดยสมัครใจตามแนวปฏิบัติเรื่องการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practices: GLP) เพื่อปรับปรุงการจ้างและสภาพแรงงานให้สอดคล้องกับกฎหมาย อาทิ การไม่ใช้แรงงานต่ำกว่า ๑๕ ปี การไม่ใช้แรงงานบังคับ ปราศจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้สินค้าที่ตนผลิตได้รับการยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้นทั้งในและนอกประเทศ

ในภาพรวมโครงการเผยแพร่ความรู้ความตกลงด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าภายใต้ WTO นับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ได้รับความสนใจและความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการให้ความร่วมมือส่งผู้แทนเข้าร่วม โดยผลจากการตอบแบบประเมินภายหลังเสร็จสิ้นการสัมมนาฯ ชี้ให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความตกลง TFA ภายใต้ WTO เพิ่มมากขึ้นตามเป้าประสงค์ของโครงการฯ ที่ตั้งไว้ ซึ่งความรู้ที่ได้รับดังกล่าวจะช่วยให้หน่วยงานที่มีหน้าที่พันธกิจเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกทางการค้าทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความเข้าใจและเตรียมความพร้อมต่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้ความตกลง TFA โดยเฉพาะการปรับปรุงขั้นตอนการส่งออกนำเข้า และพิธีการศุลกากรผ่านแดนให้มีความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการดำเนินงานของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศให้สามารถขยายตัวอย่างเป็นรูปธรรมได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การจัดสัมมนาฯ ยังช่วยให้ภาคเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมได้รับทราบแนวทางการใช้ประโยชน์จากความตกลง TFA เพื่อพัฒนาต่อยอดโอกาสทางการค้าของไทยและอาเซียนต่อไป

*****

คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก
ตุลาคม ๒๕๕๙